

УДК 811.112.2'367:821.161.2'6(092)
DOI 10.31654/2520-6966-2021-18f-103-83-94

Вакуленко Г. М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання НДУ імені Миколи Гоголя;

Клипа Н. І.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри слов'янської філології, компаративістики та перекладу НДУ імені Миколи Гоголя

Явище однорідності в ідіолекті Івана Багряного

У статті аналізується явище однорідності в художньому мовленні Івана Багряного, розкриваються формально-граматичні та семантико-стилістичні особливості використання однорідних підметів як вагомих елементів для створення портретів, змалювання пейзажів, дій, станів душі героїв. Установлено, що в ідіолекті письменника одними з найбільш продуктивних є ряди однорідних членів речення, виражених іменниками.

Окреслено основні функціонально-стильові особливості речень з однорідними компонентами, зокрема, з'ясовано специфіку градації та метафоризації однорідних підметів, використання метонімічних переносів. Досліджено способи поєднання однорідних членів речення як важливих засобів художньої інтерпретації ідіолекту Івана Багряного; встановлено продуктивність сполучникового сурядного зв'язку, зокрема, сполучника і (ї), що є репрезентантом єднальних змістових відношень. Виявлено інші семантико-синтаксичні відношення між однорідними компонентами, кількісні характеристики рядів однорідних підметів.

Доведено, що конструкції з однорідними членами речення в художньому мовленні Івана Багряного підпорядковані естетичним настановам письменника, актуалізують інформацію, увиразнюють напружену, високохудожню оповідь, надають їй ознак оригінальності.

Ключові слова: явище однорідності, однорідні члени речення, однорідний компонент, однорідні підмети, ідіолект, семантико-синтаксичні відношення, метафоризація, метонімія, градація.

У сучасній українській лінгвостилістиці одним із актуальних питань є вивчення особливостей індивідуально-мовного вираження творчої манери письменника. На думку Анатолія Загнітка, будь-який автор послуговується відповідними синтаксичними конструкціями, але саме їх кількісні та якісні параметри створюють індивідуальну внутрішню стилістику [7, с. 202]. У цьому аспекті нашу увагу привернули особливості функціонування речень, ускладнених однорідними членами, в художньому мовленні відомого українського письменни-

ка, публіциста, політичного діяча, автора пригодницьких, автобіографічних і психологічних романів Івана Багряного.

У сфері сучасного українського синтаксису простому ускладненому реченню присвячено багато наукових розвідок. Теоретичні джерела підтверджують, що це не окремий тип синтаксичних конструкцій, а проміжна ланка між простими неускладненими та складними реченнями. Формально-граматичні й семантико-синтаксичні особливості цих конструкцій описані в працях таких вітчизняних мовознавців, як І. Вихованець, Н. Гуйванюк, П. Дудик, Л. Кадомцева, М. Кобилянська, Р. Христіанінова, К. Шульжук та інші. Стилiстичний потенціал речень з однорідними компонентами досліджують М. Братусь, Л. Денисенко, І. Завальнюк, Л. Копейцева, Н. Ладиняк, Г. Маклакова, Л. Марчук, Н. Сологуб, О. Чехівський, А. Ярова. Проте речення з однорідними підметами у творах І. Багряного в українському мовознавстві ще не аналізувалися, що й робить наше дослідження **актуальним**.

Мета нашої статті – проаналізувати структуру й семантику простих речень, ускладнених однорідними підметами, та простежити їх функціональні особливості у романах І. Багряного («Сад Гетсиманський», «Тигролови», «Людина біжить над прірвою», «Огненне коло», «Розгром»).

Дослідник художньої спадщини Івана Багряного Ю. Лаврінченко ще у 60-ті роки звернув увагу на красу мови письменника: «Іван Багряний і як людина, і як політичний діяч, і як письменник був обдарований щедро силою і талантом. Ішла ця сила з глибокого коріння його в українському житті сучасному і минулому. Він мав чудове відчуття ритму сучасності і ритму минулих віків. І тому так природно зринає в ліпших барокових своєю природою місця його творчості якась підземна течія древнього богатирського епосу, казки, думи. І все це поєднується з доброю усмішкою людини, яка така сильна, така любляча, що при всій своїй шаленості може обійтись і без помсти за всі незчисленні образи і кривди, завдані їй своїми і чужими» [10, с. 616].

Поняття «ускладнення» у сучасному синтаксисі розроблено у працях І. Вихованця й зафіксовано у двох значеннях, а саме: семантичного ускладнення структури речення (уведенням предикативної основи – підмета і присудка) і розширенням синтаксичних моделей речення (уведенням усіх компонентів, що встановлюються за межами предикативного центру речення – однорідність, відокремлення, вставні та вставлені конструкції, звертання). Таким чином, традиційно

до категорії ускладнення лінгвісти зараховують синтаксичні явища різної природи. У той же час ускладнення речень є і категорією стилістичною, бо виражає членування конструкцій у мовному потоці, наповнення структур, поширеність їх, указує на стилістично обумовлені прийоми ускладнення речень.

Синтаксична категорія однорідності ще не знайшла всебічного висвітлення у науковій літературі. Так, у ранніх працях мовознавців М. Греча та Ф. Буслаєва речення з однорідними членами називалися стягненими, відповідні ж компоненти – стягненими підметами, присудками, означеннями, додатками й обставинами. А О. Пешковський не поділяв точку зору своїх попередників і заклав основи нового вчення про однорідні члени речення, надаючи значення сполучникам, паузам та інтонації як засобам вираження однорідності. Його вчення мало продовження у розвідках багатьох лінгвістів, у тому числі й українських (Л. Булаховський, О. Мельничук, О. Синявський). Наприклад, О. Мельничук уважав однорідність фактором синтагматичного членування мовлення і ввів поняття «однорідні синтагми». Пізніше в українському синтаксисі закріпилися терміни «однорідні члени» чи «речення з однорідними членами». Отже, становлення терміна було таким: стягнений член речення → однорідна синтагма → однорідний член речення (останнє поняття є традиційним).

Науковці І. Вихованець, Л. Кадомцева, Г. Козачук, Б. Кулик, Р. Христіанінова усі синтаксичні конструкції з однорідними членами речення розглядають як прості ускладнені, що є цілком виправдано.

В ідіолекті Івана Багряного однорідні члени речення репрезентовані дуже продуктивно. За нашими спостереженнями, найбільш частотні ряди присудків, обставин і означень, проте й інші члени речення теж можуть бути однорідними. Розглянемо детальніше особливості функціонування однорідних підметів у досліджуваному мовленнєвому масиві.

Речення з однорідними підметами не виявляють розмаїтих форм порівняно з однорідними присудками. Це пояснюється тим, що предикат більш конструктивний, хоча і перебуває з підметом в особливому синтаксичному зв'язку.

Однорідні підмети утворюють сурядне словосполучення, з яким координується форма присудка: вони поширюють зміст речення, називаючи кілька осіб чи предметів, яких стосується дія, інша предикативна ознака, виражена спільним присудком [9, с. 95].

Художня спадщина І. Багряного презентує широку палітру побудов з однорідними підметами. Варто наголосити, що розглядувані ряди однорідних компонентів наділені індивідуальністю, здатністю краще сприймати навколишній світ, розуміти суть життєвих реалій, що глибоко вражали серце письменника.

Найбільше представлені в аналізованих романах ряди однорідних підметів із єднальними семантико-синтаксичними відношеннями між компонентами, наприклад: *Столітні дуби й липи виповнили огорожу собору, стоячи на варті тиші й супокою цієї святині, цього чуда мистецтва, збудованого за проектом великого архітектора* [5, с. 30]; *На нього нагромаджувалися, складувані тут господарем, солома й сіно* [5, с. 20]; *І розбігалися злякано сосни й смереки, кидаючись урозтіч* [3, с.1]; *На брідку стоять корови й телята, ліниво ремігаючи й одбиваючи від мошкари, від докучливих гедзів і мух* [2, с. 176]; ... *яскраве синє небо й яскраво-жовті лани, де-не-де завітчані червоним маком, нагадували про безмежну їхню, сонячну Батьківщину* [4, с.11].

Як бачимо, зв'язок між однорідними підметами сурядний. Поєднані ці компоненти сполучником *і* [й], яким репрезентовані єднальні змістові відношення. У цих реченнях однорідні підмети утворюють замкнені синтаксичні ряди.

Фіксуємо також випадки рядів однорідних підметів, які поєднані повторюваним сурядним сполучником *і*, що є виразником єднальних семантико-синтаксичних відношень. Зауважимо, що повторювані засоби поєднання однорідних компонентів при кожному членові створюють чіткість ритмічного малюнка, як-от: *Утікають назад ліси, і пустелі, і пасма гір, і безліч рік та тьмяних озер* [3, с. 2]; *Утікають ліси, і пустелі, і гори* [3, с. 8]; *Всі ті коники, і сопілки, і півники, і чортюки – все те почало діяти, ніби виповідаючи оте знамените «догнать і перегнать»* [3, с. 8]. У розглядуваних конструкціях повторюваний сполучник *і* при кожному однорідному члені створює певний ритм, здебільшого з поступовою градацією. А сам градаційний ряд, створений із семантично різнопланових лексем, посилює експресивність висловлення, як-от: *Моря, і гори, і ліси, і пустеля – все полонило душу героя* [5, с.108]. Подібну градацію спостерігаємо в розглядуваних романах і при однорідних присудках, наприклад: *Мати подумала, подивилася, повернулася і пішла* [2, с. 35]; *Він розгромив нетрі грудьми, і присів, і ліг, і заснув між корчами* [3, с. 87].

Аналіз фактичного матеріалу засвідчує, що однорідні підмети з єднальними семантико-синтаксичними відношеннями допомагають письменникові відтворити національно-мовний колорит місця зображуваних подій і передають настрій як автора, так і персонажів твору.

Можна стверджувати, що засобом стилістичної актуалізації змісту в досліджуваних романах слугують метафора та метонімія, які Іван Багряний використовує різнопланово. Персоніфікуючи негативні реалії, автор надає їм функції живих істот. Завдяки цьому досягається розуміння спільності всього живого на землі, що надає художньому мовленню глибокого філософського звучання. Наприклад: *Камера, стіни заходились від реготу* [2, с. 450]; *Але тюрма, автоматчик, акус жадібно ловили непевну чутку і вірили в неї* [2, с. 510]; *Галюцинація, відчай, психоз зринули для цілої камери* [2, с. 406]; *Над чорнотою, над безоднею гойдається туга, пекельний понурий гнів і ніжна печаль* [5, с. 175]; *Там танцює воля й байдужий до всього світ* [2, с. 164]; *Сонце і швидкий рух осушували його пам'ять* [3, с. 24].

Дослідження мовленнєвого масиву засвідчує, що особливої стилістичної виразності явище однорідності набуває в ролі персоніфікації. Людська душа в романах виступає персоніфікованим образом. Вона пластична. Душа – то живий організм, вона мучиться, бореться, доходить до відчаю, стоїть на грані божевілля. Серце і душа, на думку І. Багряного, – це два різні поняття, що ототожнюються й існують паралельно. *Душа і серце продовжували все те ж життя – продовжували ходіння по муках, організовуючи шалений спротив* [2, с. 195].

У розглядуваних творах фіксуємо різні випадки утворення ряду однорідних підметів, поєднаних як сполучниковим сурядним, так і безсполучниковим зв'язками, наприклад: *В деяких місцях ще димить земля або звалища якихось матеріалів, розбиті хати, потрощені стодоли* [4, с. 38]. Між I та II підметом зв'язок сполучниковий сурядний, поєднані однорідні компоненти сполучником **або**, який є виразником розділових змістових відношень з відтінком альтернативи. А між III і II підметом зв'язок безсполучниковий, вони поєднані перелічувальною інтонацією, якою оформлюються єднальні семантико-синтаксичні відношення.

Менш продуктивно представлені в аналізованих романах ряди однорідних підметів із приєднувальними змістовими відношеннями. Наприклад: *Цей ковнір та ще неохайно збита на очі сіра ушанка надавала йому вигляду людини з похмілля* [5, с. 39]; *Від друга*

залишилась ця **картина та ще Біблія**, ілюстрована Густавом Доре [5, с. 12]; **Довжелезні вусяра й пишно-біла борода, орлиний ніс, волохаті брови, сажений зріст ще й широченні груди** – це **все привертало увагу в Масці** [5, с. 20]. Як бачимо, зв'язок між однорідними компонентами сурядний, вони поєднані сполучниками **та ще, ще й**. Саме цими засобами оформляються приєднувальні семантико-синтаксичні відношення. За допомогою приєднувального сполучника до I підмета додається ще один підмет, який, на нашу думку, у процесі висловлення ніби пізніше виник у свідомості героя.

Цікавим функціонально-стилістичним виявом однорідних підметів в ідіолекті Івана Багряного є ланцюгове їх розташування, що розгортає динаміку подій, створює їх швидкий перебіг. Наприклад: *Про це свідчить кожна хвилина, кожен кілометр, кожна деталь* назовні [3, с. 15]; *На стежку нависали трави, гіллячки, кущі, дерева* [3, с. 25]; *Його не зворушують ніякі екзотики, ніякі найексцентричніші історії, ба навіть тигри* [3, с. 19]; *Злива спогадів, вир думок, калейдоскоп облич, подій бурхнули на нього* [5, с. 19]. У цих синтаксичних конструкціях однорідні підмети поєднані лише інтонацією, якою також виражаються єднальні змістові відношення.

Саме таке вживання цих компонентів дає підстави для розуміння того, що автор об'єднує розрізнені об'єкти в одне ціле, зіставляє явища, викриває певні моменти, створює емоційну ритмомелодію оповіді, у результаті помітнішим стає відтінок переліку.

Явище однорідності використовується письменником і в змалюванні героїв романів, які ввібрали в себе чимало рис характеру самого автора: він не скорився, не змирився з насильницьким нав'язаним статусом в'язня жакливної системи й залишився Людиною. Так, у романі «Тигролови» Іван Багряний свідомо творить образи нащадків перших каторжників Сибіру і називає «переможцями на території чужих земель» тих, хто зберіг пам'ять про рідну землю, не зневірився, не став пристосуванцем. Також і персонажі інших творів постають мужніми й незламними в різних життєвих ситуаціях. Наприклад: **Бондарі, шевці й теслі, ковалі й мулярі – всі одщепи кореня каменярського, діти славного роду того розгойдували її з усією жагою й пристрастю, напропале – і, замруживши очі, кружляли на ній, як на велетенській гоїдалці, над чорною безоднею** [5, с. 6]; **3 Петрової батареї вцілів лише він та Кирило Діброва** [4, с. 31]; **Тоді Великін і Сергєєв помалу підійшли до нього, один з ребрастою палицею, другий з мармуровим прес-пап'є** [2, с. 151]; **І беруть її Великіни, Сергєєви, Фреї й Сафигіни, присвятивши**

тому все своє життя, – осуза людської історії, випадково названа людським іменем [2, с. 172]; **Молодиці й матері, й хлопці, й усі інші** чекали на своїх – чекали чоловіків, братів, синів, силою вигнаних за Урал і знаних по всіх шляхах війни, а прийшли – ось які [5, с. 25]. Як бачимо, синтаксичні конструкції з однорідними підметами поєднані сполучником і [й] та перелічувальною інтонацією. А деякі однорідні компоненти поєднані змішаним синтаксичним зв'язком, а саме: безсполучниковим і сполучниковим сурядним.

Таким чином, художнє мовлення Івана Багряного насичене синтаксичними конструкціями з однорідними підметами, які допомагають створити типовий образ українських людей із загальнолюдськими моральними принципами, національними цінностями, що виступають переможцями зла і жорстокості.

Сила таланту письменника полягає в тому, що кожне слово продумане, точне, об'ємне. Кількома реченнями, ускладненими однорідними підметами, автор зумів із вражаючою виразністю та глибиною показати найбільшу трагедію людини – знищення її особистості. Герої романів втомилися, вони хочуть затишку, тиші та спокою. Це яскраво ілюструють конструкції, ускладнені рядом однорідних компонентів, і не тільки в простих реченнях, але і в предикативних частинах складних структур, як-от: **Чотириста грамів хліба, кухлик води, темрява, й тиша, і спокій** [2, с. 169]; **Ця картина зринула, коли розвіявся дим і пил після вибухів** [4, с. 25]; **Розмови й дотепи** кружляли навколо того ж, що і в цілім експресі [3, с. 19]; **Вони по шию, по пояс, по коліна в воді, так само до половини в воді коні, машини, танкетки, мотоцикли** [4, с. 32]; **Тією ціною були пайки хліба, цукру, цигарки, лахміття, різні блага з передач тощо** [2, с. 204]; **Біля печі стоять рогачі й кочерги, пахне свіжоспеченим хлібом** [3, с. 32]; **Мертва тиша й спокій** дозволяли геть цілком від усього абстрагуватися й жити іншим життям, десь там, в усьому світі [2, с. 170]. У розглядуваних реченнях однорідні підмети поєднані сурядним зв'язком. Використований сполучник і [й] виступає виразником єднальних семантико-синтаксичних відношень і вказує на одночасність дій, процесів, станів тощо.

На думку В. Олексенка, визначальною рисою індивідуального стилю Івана Багряного є змалювання крайнього душевного та фізичного напруження людини. Зокрема, вчений зазначає, що «... митець уміло описує психічний стан і фізичні відчуття людини, звідки ми дізнаємося, що мозок головного героя – це своєрідний буфер, що

послаблює конфлікт між фізичним та духовним у людині. У голові, в мозку в'язнів акумулюються стільки думок, переживань, емоційних реакцій, що важко навіть уявити, тому недивно, що цей «могутній акумулятор» інколи не витримував і плавився, уводячи героя в стан божевілля, або ж головні герої починали мислити абстрактними поняттями та образами» [13, с. 73–93]. Тому для актуалізації душевного та фізичного напруження героя автор досить вдало використовує ряди однорідних підметів, наприклад: *Мене страшить **рабство і безчестя*** [1, с. 29]; ***Відчуття** чемності і **відплата** чемністю за чемність – це засада виховання серед найпростіших верств мого народу* [1, с. 84]; *В досвідченого вояка виник **острах і здивування** – хто й як це тут збирається спинити ворога* [4, с. 14]; *Хіба **масштаб і глибина** цієї кампанії арештів не є доказом масштабів невіри правлячої верхівки в **лояльність і вірність** своїх громадян* [2, с. 220]. У цих синтаксичних конструкціях однорідні підмети поєднані одиничним сполучником *і*, яким репрезентовані власне єднальні семантико-синтаксичні відношення. Ряд однорідних підметів у розглядуваних реченнях закритий, оскільки сполучний засіб неповторюваний.

Аналіз синтаксичних одиниць у творах письменника дозволяє стверджувати, що явище однорідності дійсно може набувати особливих якостей і служити в такий спосіб художнім засобом.

Часто І. Багрянний у досліджуваних романах окреслює концепт Людини й розкриває його через поняття, у яких відображається оцінка фізичних, духовних і соціальних характеристик. Митець із негативного боку описує військових, від яких люди зазнавали фізичних страждань. Так, письменник зазначає, що *холод, голод, тілесні тортури, хвороби людей* – все це спричиняли «*кремезні мужлани з правлячої верхівки*». Своє ставлення до таких персонажів автор передає і графічними засобами, зокрема, використанням великих літер, як-от: ***ляйтенант і ортскомендант** перезирнулися, знизуючи плечима* [1, с. 87]; ***ортскомендант і ляйтенант** голосно зареготались* [1, с. 88]; ***Черговий і вартовий** поперхнулися на півслові* [4, с. 40]; *А ввечері прийшли **карнач і два міліціонери** й забрали з «камери» Максима* [4, с. 68]; ***Слідчі й оперативники** проходили перед ним безкінечною черідкою, й він навіть не знав, як кого на ймення, лише розрізняв їх по ступені жорстокості та геніальності в сатанинській винахідливості витончених тортур* [2, с. 157]. Зазначені речення ускладнені рядом однорідних підметів, зв'язок між якими сполучниковий сурядний, поєднані сполучником *і*

[й], що є репрезентантом єднальних семантико-синтаксичних відношень.

Також фіксуємо поодинокі випадки однорідних підметів, поєднаних сурядним сполучником **чи**, яким оформляються розділові змістові відношення, як-от: *Тут-то іноді бувають **чужинці** – якісь **дипломати, міністри чи гості** з далеких заморських країн* [3, с. 18].

У розглядуваних творах І. Багряного широко представлені конструкції з однорідними членами, зокрема підметами, але немає жодної зайвої деталі. Всі образи, створені ним, свідчать про непересічний талант майстра. Він ретельно вимальовує художні полотна, не залишаючи поза увагою найменших деталей. Всі образи-символи набувають в авторському контексті яскравих рис. Через художню деталь – «поведінку» очей, обличчя, голови – автор досягає всебічної характеристики стану людини, розкриття її психології. І в таких випадках письменник активно послуговується однорідними підметами, наприклад: *Плинуть **обличчя і руки, і усмішки, і гамір великих товпиц, і шелест самотніх келій*** [1, с. 4]; *Ніби осяяне сліпучим прожектором зринуло **дитинство, чітко-чітко, й жаж, пережитий у дитинстві, – переляк від уроєної відьми*** [4, с. 29]; *Страшна **перевтома і голод** виснажили до краю...* [3, с. 26].

Зазвичай у художньому мовленні І. Багряного ряд однорідних підметів містить два-три компоненти. Наприклад: ***Голова й серце йому загуділи, як від тяжкого вдару дзвін, – то завирувала дико кров, немовби шаліючи, не підкоряючись ні волі, ні розумові*** [5, с. 33]; *В нього **все тріпалось – плечі, коліна й щелепи*** [4, с. 22].

За нашими спостереженнями, у розглядуваних романах письменника домінує модель трикомпонентного ряду однорідних підметів із безсполучниковим або мішаним синтаксичним зв'язком, наприклад: *Мінялась **флора, люди, обрії*** [3, с. 50]; *Важка **втома, непереможний сон і спокій** підступили і збороли його* [3, с. 102].

Як ми помітили, найбільш уживаними в досліджуваних романах є однорідні підмети, внутрішньорядні відношення у яких є переважно єднальними. Письменник використовує речення з однорідними компонентами для змалювання навколишнього середовища, характеристики героїв, зображення їхніх фізичних і душевних переживань.

За твердженням психологів, внутрішній стан людини накладає певний відбиток на її обличчя, трансформується в зовнішні ознаки, а за допомогою зорової пам'яті відтворюється вже бачене і пережите. Найпоказовішим зовнішнім виявом емоційного стану людини є *сльози й усмішка*. Романіст І. Багрянний вибудовує навколо цих

слів надзвичайні емоції, використовуючи однорідні підмети і в простих реченнях, і в предикативних частинах складних конструкцій, як-от: *Усмішка куми та її чорні, несамовито пломеніючі очі були тим неперехідним бар'єром, через який не наслідуювався переступити жоден, навіть найбрутальніший і найбільше змучений італійський салдат із тих, що пробували заволодіти цим домом* [5, с. 11]. Перша предикативна частина заявленого речення ускладнена однорідними підметами; зв'язок між цими компонентами сурядний, вони поєднані сполучником **та**, який є виразником єднаних семантико-синтаксичних відношень. Образ невиплаканих чи потенційних сліз ще більшою мірою посилює емоційність, служить засобом нагнітання негативних вражень, наприклад: *Бо ж на карті стоїть життя тисяч товаришів, горе і сльози тисяч їхніх матерів, щастя й цілість всієї землі їхньої...* [4, с. 24].

Аналіз художнього мовлення І. Багряного переконливо свідчить про те, що речення з однорідними членами є характерною особливістю його індивідуального стилю. Так, аналіз фактичного матеріалу дозволяє констатувати, що саме однорідні підмети допомагають розкрити внутрішні роздуми автора, передати його почуття і думки через змалювання переживань героїв.

Отже, явище однорідності в романах Івана Багряного постає засобом художньої інтерпретації його ідіолекту. Поєднання різних однорідних компонентів, неоднакових форм їхнього вираження дає змогу авторові нагромаджувати певні якості висловлення, художньо забарвлюючи його. Найчастіше однорідні підмети перебувають у синонімічних відношеннях, поєднуються сполучниковим, безсполучниковим і мішаним синтаксичним зв'язком.

Уживання однорідних компонентів надає можливості письменникові передати тривогу найгостріших ситуацій, відтворити найдраматичніші місця художнього твору, показати збентеження, захоплення, радість чи впевненість.

Література

1. Багряний І. Вибрані твори / за ред. Г. М. Жуковською. Київ: Книга, 2007. 636 с.
2. Багряний І. Сад Гетсиманський: роман. Харків: Фоліо, 2017. 570 с.
3. Багряний І. Тигролови: роман. Харків: Фоліо, 2015. 364 с.
4. Багряний І. Огненне коло. Повість про трагедію під Бродами. Київ: Знання, 2015. 192 с.
5. Багряний І. Людина біжить над прірвою. Київ: Школа, 2009. 320 с.

6. Дудик П. С. Стилістика української мови: навч. посіб. Київ: Академія, 2005. 368 с.
7. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
8. Кадомцева Л. О. Українська мова: синтаксис простого речення. Київ Вища школа, 1985. 127 с.
9. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови: Київ: Либідь, 1995. 312 с.
10. Лавріненко Ю. А. Іван Багряний – політичний діяч і письменник. *Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст: у 3 кн.* Київ, 1994. Кн. 2. С. 612–617.
11. Маклакова Г. Текстотворча роль семантико-образної системи в художньому творі. *Мовознавство*. 1989. № 4. С. 49–54.
12. Мацько Л. І. та ін. Стилістика української мови. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
13. Олексенко В. Текстотвірна роль метафори в організації образно-змістової структури роману «Сад Гетсиманський» Івана Багряного. *Вісник Таврійської фундації [Осередку вивчення української діаспори]: літературно-науковий збірник* Київ: Херсон: Просвіта, 2015. Вип. 11. С. 73–93.
14. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Академія, 2004. С. 155.

References

1. Bahrianyi I., [2007]. *Vybrani tvory / za red. H. M. Zhukovskoiu.* [Selected Publications] K: Knyha. 636 s. [in Ukrainian].
2. Bahrianyi I., [2017]. *Sad Hetsymanskyi: roman.* Kharkiv: Folio. [Garden of Gethsemane] 570 s. [in Ukrainian].
3. Bahrianyi I., [2015]. *Tyhirolovy: roman.* Kharkiv: Folio. 364 s. [Tiger Hunters] [in Ukrainian].
4. Bahrianyi I., [2015]. *Ohnenne kolo. Povist pro trahediiu pid Brodamy.* [Circle of Fire]. K: Znannia. 192 s. [in Ukrainian].
5. Bahrianyi I., [2009]. *Liudyna bizhyt nad privoiu:* K: Shkola. 320 s. [A man runs over the abyss] [in Ukrainian].
6. Dudyk P. S., [2005]. *Stylistyka ukrainskoi movy: navch. posib.* Kyiv: «Akademii». 368 s. [The Ukrainian Language Stylistics] [in Ukrainian].
7. Zahnitko A.P., [2001]. *Teoretychna hramatyka ukrainskoi movy.* Syntaksys: monohrafiia. Donetsk:DonNU. 662 s. [Theoretical Grammar of the Ukrainian Language] [in Ukrainian].
8. Kadomtseva L. O., [1985]. *Ukrainska mova: syntaksys prostoho rechennia.* K: Vyshcha shkola. 127 s. [Ukrainian Language: Syntax of a Simple Sentence] [in Ukrainian].
9. Karanska M.U., [1995]. *Syntaksys suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy.* K: Lybid. 312 s. [Syntax of Modern Ukrainian Literary Language] [in Ukrainian].

10. Lavrinenko Yu. A., [1994]. Ivan Bahrianyi – politychnyi diiach i pysmennyk. Khrestomatii ukrainskoi literatury ta literaturnoi krytyky KhKh st: u 3 kn. K. [Ivan Bagrianyi is a Politician and Writer] [in Ukrainian].

11. Maklakova H., [1989]. Tekstotvorcha rol semantyko – obraznoi systemy v khudozhnomu tvori / Movoznavstvo. [Text - making role of Semantic and Image System in a Work of Art] [in Ukrainian].

12. Matsko L. I. ta in., [2003]. Stylistyka ukrainskoi movy: K: Vyshcha shkola. 462 s. [The Ukrainian Language Stylistics] [in Ukrainian]

13. Oleksenko V., [2015]. Tekstotvorna rol metafory v orhanizatsii obrazno-zmistovoi struktury romanu «Sad Hetsymanskyi» Ivana Bahrianoho / Visnyk Tavriiskoi fundatsii [Oseredku vyvchennia ukrainskoi diaspori]: literaturno-naukovyi zbirnyk: [The Text-forming Role of Metaphor in the Organization of the Figurative and Semantic Structure of the Novel «The Garden of Gethsemane» by Ivan Bagrianyi] [in Ukrainian]

14. Shulzhuk K. F., [2004]. Syntaksys ukrainskoi movy: Pidruchnyk. K: «Akademiia». S. 155. [The Ukrainian Language Syntax] [in Ukrainian]

Vakulenko H. M.

Candidate of Philology, Associate Professor, Ukrainian Language and Methodology Department, Nizhyn Mykola Gogol State University

Klypa N. I.

Candidate of Philology, Associate Professor, Slavic Philology, Comparative Studies and Translation Department, Nizhyn Mykola Gogol State University

Phenomenon of Homogeneity in Ivan Bagrianyi's Idiolect

The article analyzes the phenomenon of homogeneity in Ivan Bagrianyi's artistic speech, reveals formal, grammatical, semantic and stylistic features of the use of homogeneous subjects as important elements for creating portraits, depicting landscapes, actions and states of heroes' souls. It has been proved that in the writer's idiolect the rows of homogeneous parts of the sentence, expressed by nouns, are the most productive.

The main functional and stylistic features of sentences with homogeneous components have been determined, in particular, the specifics of the gradation and metaphorization of homogeneous subjects, the use of hyphenation metonymy have been clarified. The methods of combining homogeneous parts of the sentence as important means of artistic interpretation of Ivan Bagrianyi's idiolect are investigated; the productivity of the compositional conjunction is established, in particular, the conjunction 'i/ ŭ' ('and'), which is an indicator of connecting content relations. Other semantic and syntactic relations between homogeneous components, quantitative characteristics of the series of homogeneous subjects are revealed.

It is proved that the constructions with homogeneous parts of the sentence in Ivan Bagrianyi's artistic speech are subordinate to the writer's aesthetic attitudes that make the information relevant, emphasize a tense, highly artistic story, and fulfil it with originality.

Key words: *the phenomenon of homogeneity, homogeneous parts, a homogeneous component, homogeneous subjects, an idiolect, semantic and syntactic relations, metaphorization, metonymy, gradation.*